

Angelika Modlińska-Piekarz

Sekcja Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – historia i współczesność

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 3, 45-61

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

SEKCJA RĘKOPISÓW BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dalej BU KUL) od chwili swojego powstania kolekcjonowała rękopisy, których liczba nieregularnie, ale stale rosła wraz z rozwojem Biblioteki. Z czasem pojawiła się potrzeba stworzenia odrębnej komórki organizacyjnej, przeznaczonej do ich gromadzenia, przechowywania, opracowania i udostępniania. Temat ten w pewnym stopniu jest już obecny w literaturze naukowej. Podstawowe informacje odnoszące się do historii powstawania zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w latach 1918–1939 można znaleźć w artykule Danuty Dzierzkowskiej (Dzierzkowska, 1964, s. 220–228), a także w opracowaniu o. Romualda Gustawa OFM i Witolda Nowodworskiego (Gustaw, Nowodworski, 1958, s. 145–146), natomiast cały okres działalności Sekcji Rękopisów do roku 1970 przedstawiła Helena Mańkowska (Mańkowska, 1971b, s. 140–146). Historię zbioru i poniekąd działu pokrótce omówiły też Danuta Kamolowa (Kamolowa, 1988, s. 160–163), Zofia Goleman (Goleman, 2004, s. 11–15) oraz Angelika Modlińska-Piekarz w uaktualnionym i uzupełnionym w stosunku do wymienionego wyżej wydania Danuty Kamolowej informatorze o zbiorach (Modlińska-Piekarz, 2012b, s. 57–74), a nieco później w poprawionej i kolejny raz uaktualnionej wersji (Modlińska-Piekarz, 2014, s. 221–238). Niniejszy artykuł jest uzupełnieniem opracowania Heleny Mańkowskiej poświęconej działalności Sekcji Rękopisów w odniesieniu do lat 1918–1970 oraz opisem działalności sekcji w latach 1971–2015, gdyż wymienione wyżej najnowsze publikacje dotyczyły głównie historii i charakterystyki zbioru, nie zaś samej sekcji. Uwzględniono tutaj także dokumentację Sekcji Rękopisów, wyszczególnioną w bibliografii.

Pierwsze rękopisy pojawiły się zaraz po utworzeniu biblioteki, większość wpłynęła wraz z ofiarowanymi księgozbiorami, a także jako spuścizny po zmarłych profesorach uczelni. Do tego niewielkiego z początku zbioru włą-

czono również pewne partie rękopisów wyodrębnione ze starych druków. Niestety, nie prowadzono wtedy pełnej ewidencji nabytków, nie były one skatalogowane, jednakże od początku przechowywano je oddzielnie. Zostały wydzielone w dziale IV zbiorów (Dzierzkowska, 1964, s. 228), zabezpieczone przed kradzieżą i zagubieniem, a gdy istniała taka potrzeba, udostępniano niektóre z nich nielicznym czytelnikom. W okresie przedwojennym rękopisów było jeszcze niewiele, np. według sprawozdań wysyłanych do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w 1927 r. biblioteka posiadała 62 rękopisy, a w 1939 – 112 (Mańkowska, 1971b, s. 140). Nie są to dane dokładne, gdyż manuskrypty nie zostały wówczas jeszcze opracowane, były to raczej grupy rękopisów w tekach lub paczkach, a nie wydzielone jednostki. Zbiorami opiekowała się mgr Emilia Szeliga-Szeligowska (1878–1954), która nadzorowała równocześnie cały zasób biblioteczny. Jej zasługi dla Biblioteki Uniwersyteckiej są zresztą ogromne, nie tylko bowiem stworzyła od postaw bibliotekę na potrzeby nowo powstałego Uniwersytetu Lubelskiego, ale kierowała nią faktycznie niemal przez cały okres międzywojenny, gdy często zmieniający się dyrektorzy, pochłonięci pracą naukową, nie mogli poświęcić sprawom biblioteki wystarczająco dużo uwagi.

Podczas II wojny światowej Biblioteka KUL została włączona do Staatsbibliothek-Lublin i objęta ścisłym nadzorem okupanta, ale i w tym najtrudniejszym okresie Emilia Szeliga-Szeligowska nie opuściła placówki i wraz z nielicznym gronem pracowników z wielkim oddaniem opiekowała się zbiorami. Dzięki temu Biblioteka KUL nie poniosła większych strat w zasobie ogólnym, nie ucierpiały też rękopisy, które przechowywane dyskretnie z dala od władz okupacyjnych i nieudostępniane, przetrwały bezpiecznie wojnę (Kunowska, 1971, s. 208). W ten sposób ustrzeżono przed kradzieżą i zarekwirowaniem nawet bezcenny iluminowany kodeks Gracjana (*Decretum Gratiani*) z XIV w., który zachował się nienaruszony, podobnie jak inne cenne rękopisy z kolekcji Jerzego Moszyńskiego, w tym archiwum Ignacego Prądzyńskiego. Ich obecny bardzo dobry stan zawdzięczamy ówczesnemu personelowi, który zapewnił im, w miarę skromnych możliwości, odpowiednie warunki i ochronę przed szkodnikami i wilgocią. Warto dodać, że starano się wszelkimi sposobami zapewnić zbiorom bibliotecznym dobre warunki przechowywania i tak np. magazynier Bolesław Banach spreparował z różnych składników płyn do niszczenia szkodników i zahamował proces destrukcyjny w jednostkach, które wymagały dezynfekcji. Pracownicy z wielką ofiarnością pełnili też dyżury w gotowości do ewakuacji zbiorów w razie alarmu przeciwlotniczego (Kunowska, 1971, s. 203–204). Na szczęście budynki i księgozbiór bezpiecznie dotrwały do końca wojny i Biblioteka KUL już w listopadzie 1944 r., jako jedna z pierwszych bibliotek naukowych w Polsce, rozpoczęła działalność (Kunowska, 1971, s. 208).

Pierwszym powojennym dyrektorem ksiąźnicy został Andrzej Wojtkowski (1891–1975), już wówczas posiadający znaczny dorobek naukowy i, co

szczególnie ważne, doświadczenie w pracy archiwalnej i bibliotecznej – był wszakże pierwszym dyrektorem i organizatorem Archiwum Akt Nowych (w 1919 r.) oraz dyrektorem Biblioteki im. Raczyńskich w Poznaniu (w latach 1929–1939). To on, rozpoczynając organizowanie działalności BU KUL po wojnie, zwrócił szczególną uwagę na nieskatalogowane dotąd zbiory specjalne i sam zajął się wyodrębnieniem ich z ogólnego zasobu bibliotecznego. Wydzielone przez niego rękopisy, grafika, zbiory kartograficzne i muzyka stały się podstawą do utworzenia Oddziału Zbiorów Specjalnych. Wojtkowski rozumiał też pilną potrzebę opracowania rękopisów, a ponieważ wśród ówczesnego personelu nie było wówczas nikogo, kto miałby kompetencje, aby rzetelnie je opracować, sam, mimo obowiązków dyrektorskich i naukowych, podjął się sporządzenia inwentarza rękopisów. Do sierpnia 1950 opracował i zapisał w inwentarzu 625 jednostek rękopiśmiennych oraz 67 dyplomów w osobnym inwentarzu dyplomów. Indeksy do sygnatur inwentarza rękopisów (nie ujmowały sygnatur dyplomów) sporządziła jego żona Filonia Maria Wojtkowska, która ponadto opracowała rękopisy cerkiewnosłowiańskie, pochodzące z księgozbioru Kapituły Grecko-Katolickiej i Seminarium Grecko-Katolickiego w Przemyślu. Ze względu na obowiązki naukowe i dydaktyczne profesor zrezygnował w 1949 r. z funkcji dyrektora biblioteki, ale mimo to kontynuował opracowanie rękopisów do roku 1950, kiedy uznał swoje zadanie za zakończone (Mańkowska, 1971b, s. 140). Rzeczywistość przyniosła jednak niespodzianki – liczne pozostałości z tego najstarszego zasobu znajdowano później jeszcze wielokrotnie.

Lata 1949–1950 to czas przeprowadzki Biblioteki KUL z pobernardyńskich pomieszczeń przy ulicy Dolnej Panny Marii 4 do nowego gmachu przy ul. Chopina 27 przebudowanego na potrzeby biblioteki i poświęconego 6 listopada 1949 r. Przenosiny zbiorów zakończono już za kadencji kolejnego dyrektora – o. Romualda Gustawa OFM (1911–1976) (Nowodworski, 1971, s. 54), którego zasługą było także utworzenie w 1950 r., z chwilą objęcia przez niego stanowiska dyrektora Biblioteki, samostnej Sekcji Rękopisów, wyłączonej z ogólnej grupy zbiorów specjalnych. Sekcja otrzymała odrębny pokój do przechowywania rękopisów, zaś zamówione przez czytelników egzemplarze udostępniane były w Czytelni Głównej. Początkowo sekcja nie miała własnego pracownika, zbiory pozostawały pod opieką Witolda Nowodworskiego (1907–1978), kontrolującego gromadzenie i udostępnianie zbiorów rękopiśmiennych. Dopiero w 1958 r. przydzielono do Sekcji Rękopisów odrębnego pracownika, wyznaczając na to stanowisko Helenę Mańkowską (1922–2012), zatrudnioną w sekcji początkowo tylko na trzy godziny dziennie, gdyż pełniła ona ponadto funkcję sekretarki Biblioteki KUL.

Przede wszystkim Helena Mańkowska musiała zająć się archiwum bibliotecznym, składowanym wspólnie z rękopisami (Mańkowska, 1971b,

II. 1. Helena Mańkowska (1922-2012) w 1954 r. Fotografia dyplomowa

s. 140–141). Obowiązki związane z obsługą sekretariatu uniemożliwiały jej opracowywanie na bieżąco nowych nabytków, których liczba stale rosła, do tego w niemałym tempie. Zbiory powiększały się głównie dzięki spuściznom po profesorach KUL, darom od osób prywatnych oraz zakupom. Prócz tego w latach 1948–1953 wpłynęła znaczna i do dziś dokładnie nieustalona liczba rękopisów ze Składowic Księgozbiorów Zabezpieczonych, które nieodpłatnie przyznało Bibliotece KUL Ministerstwo Oświaty jako rekompensatę za poniesione straty wojenne. Zbiory te pochodziły z magazynów znajdujących się w Bytomiu, Katowicach, Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie, a sprowadzał je stamtąd o. Romuald Gustaw, wyszukując dzieła odpowiednie do profilu naukowego Uniwersytetu i Biblioteki KUL, a przedstawiające wartość naukową i historyczną (Michalski, 1971, s. 72). Ponadto w latach 1950–1952 dyrektor dokonał zakupu dwóch ważnych kolekcji, które do dziś są w jednymi z najczęściej udostępnianych rękopisów: archiwum Jana Steckiego nabyte 2 czerwca 1950 r. oraz zbiory Zygmunta Kłukowskiego zakupione w lipcu 1952 r. Niestety, przez wiele lat sekcja nie miała odpowiednich pomieszczeń do przechowywania i opracowania zbiorów, nie mówiąc o udostępnianiu. Podczas wieloletniej przebudowy adaptacyjnej budynku zbiory rękopiśmienne przenoszono kilkakrotnie, co później skutkowało przemieszaniem niektórych jednostek nieopracowanych i rozczłonkowaniem spuścizn. Wkrótce też wyznaczane kolejno małe pomieszczenia przestawały wystarczać i zdecydowano, że w czasie dalszej przebu-

dowy adaptacyjnej gmachu biblioteki, na drugim piętrze (obecnie siedziba Wymiany Zagranicznej) zostanie wyodrębniona część przeznaczona na pracownię i magazyn rękopisów. Zbiory przeniesiono do tego pomieszczenia w 1963 r., (Mańkowska, 1971, s. 141), ale jak się później okazało, nie była to ostatnia przeprowadzka, warunki lokalowe były jednak zdecydowanie lepsze niż dotychczas, rękopisy otrzymały specjalne, głębokie szafy zrobione na zamówienie. Nastąpiła również duża zmiana w samym funkcjonowaniu Sekcji Rękopisów, gdyż w kwietniu 1965 r. Mańkowska rozpoczęła pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i została kierownikiem sekcji. Aby móc w jak najszybszym czasie udostępnić nagromadzony materiał, utworzyła drugi, obok inwentarza ogólnego, kartkowy katalog akcesyjny rękopisów, tzw. tymczasowy, gdzie rękopisy opracowano w sposób uproszczony z uwzględnieniem tylko najważniejszych danych. W ten sposób powstały dwa odrębne ciągi sygnatur rękopiśmiennych, niepokrywające się ze sobą: inwentarzowy z bardzo dokładnym opisem, który zawiera większe zespoły rękopiśmienne, jednostki cenne, stanowiące dobry materiał do pracy naukowej, oraz katalog akcesyjny, do którego wpisuje się rękopisy niewymagające szczegółowych opisów np. zwarte maszynopisy prac, pojedyncze bruliony i notatki, a także materiały o mniejszej wartości. Ale trzeba też wiedzieć, że zdarzają się w katalogu akcesyjnym cenne zabytkowe materiały źródłowe oraz niektóre spuścizny naukowe, pobieżnie tylko opracowane.

W czerwcu 1968 r. oddano do użytku nową partię przebudowanego gmachu, w której na półpiętrze (między piętrem drugim, a trzecim) Sekcja Rękopisów otrzymała dużą, jasną czytelnię, magazyn i pracownię.

Mańkowska zorganizowała tam pracownię z bogatym aparatem pomocniczym i księgozbiorem podręcznym rękopisoznawczym. Zawiera on drukowane katalogi rękopisów bibliotek polskich oraz znacznej części bibliotek zagranicznych, opracowania dotyczące historii pisma, piśmiennictwa, monografie o manuskryptach, reprinty kodeksów i innych cennych rękopisów oraz czasopisma rękopisoznawcze. Natomiast Czytelnia Rękopisów, oddana do użytku czytelnikom dopiero 24 kwietnia 1971 r., została zaopatrzona w podręczny księgozbiór historyczny. Zgromadzono tu różnorodną bibliografię, encyklopedie, słowniki, wydawnictwa źródłowe, opracowania z nauk pomocniczych historii i najważniejsze czasopisma historyczne. Dzięki temu czytelnicy korzystający z rękopisów mieli jednocześnie pod ręką niezbędny warsztat pracy naukowej i doskonałe warunki do eksplorowania zbiorów. Mańkowska kontynuowała opracowanie rękopisów rozpoczęte przez Andrzeja Wojkowskiego. Opracowała w sposób pełny i wpisała do inwentarza rękopisów 465 jednostek, w inwentarzu dyplomów – 17 jednostek, zaś w karcie akcesyjnej, znajdującej się w bloku katalogowym, zarejestrowała 1 769 jednostek wraz z osobnymi indeksami dla kartoteki akcesyjnej i inwentarza książkowego. Mańkowska jest autorką kilku niezwykle ważnych opracowań: drukowanego katalogu dokumentów (Mańkowska, 1968, s. 5–28),

II. 2. Czytelnia Rękopisów przed remontem w maju 2008 r. Fot. Ze zbiorów autorki

katalogu Archiwum Filomatów (Mańkowska, 1973, s. 59–88) uzupełnionego w 1983 r. o dodane później materiały (Mańkowska, 1983, s. 107–174), katalogu zbiorów Bronisława Ussasa (Mańkowska, 1979, s. 63–126), a ponadto opracowania przedstawiającego Sekcję Rękopisów do 1970 r. (Mańkowska, 1971b, s. 140–146) oraz działalność Sekretariatu (Mańkowska, 1971a, s. 60–69). Nie można też nie wspomnieć, że przez wiele lat porządkowała, opracowywała i nadzorowała archiwum biblioteczne, sprawowała opiekę nad archiwum uniwersyteckim, opracowując prace magisterskie i doktorskie oraz udostępniając je czytelnikom, a także pracowała przy katalogu systematycznym. Pracując przez 24 lata w Sekcji Rękopisów, którą stworzyła organizacyjnie i merytorycznie, stale pogłębiała swoją wiedzę z dziedziny rękopisoznawstwa poprzez udział w szkoleniach, zarówno w BU KUL (organizowanych przez ojca dyrektora Romualda Gustawa z udziałem gości z innych uczelni) i zewnętrznych, często z udziałem wybitnych specjalistów. Brała udział w konferencjach naukowych organizowanych na miejscu i w innych bibliotekach krajowych, np. w dniach 10–12 października 1968 r. w konferencji poświęconej problemom konserwacji papieru i pergaminu w Warszawie, a w 1979 r. w ogólnopolskiej konferencji poświęconej zbiorom rękopiśmiennym w Polsce, zorganizowanej przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu. Brała także udział w zespołowych pracach nad centralną rejestracją zasobów rękopiśmiennych w bibliotekach

polskich, pomagając w przygotowaniu hasła o zbiorach rękopiśmiennych BU KUL, które opublikowane zostało po ostatecznym zredagowaniu go przez Danutę Kamolową (Kamolowa, 1988, s. 160–163). Odbywała praktyki biblioteczne Paryżu i w belgijskim Leuven. Warto też wspomnieć, że w samej bibliotece wielokrotnie przedstawiała referaty na temat zbiorów specjalnych i rękopisów, prezentując zbiory na wystawach przygotowanych na różne okoliczności – zarówno dla pracowników, jak i dla odwiedzających bibliotekę gości. Po odejściu Mańkowskiej na emeryturę w marcu 1982, kierownikiem Sekcji Rękopisów została kustosz Helena Ziółek, z wykształcenia historyk, uprzednio zatrudniona w Oddziale Czasopism. W Sekcji Rękopisów pracowała na pełnym etacie do końca 1996 r., zaś od początku 1997 r. do 2000 r. na godzinach zleconych. W tym czasie nie było większych zmian w działalności sekcji, która miała już stałą lokalizację i dobrze funkcjonującą czytelnię. Tak jak poprzedniczka, Ziółek zajmowała się jednocześnie gromadzeniem, przechowywaniem, opracowaniem i udostępnianiem, kontynuowała też opracowanie istniejących zbiorów i nowych nabytków. Biblioteka pozyskała wiele źródeł i materiałów dotyczących działalności polskich organizacji niepodległościowych, spuścizny powojennych emigrantów i fragmenty archiwów organizacji polonijnych. Większość z otrzymanych w latach osiemdziesiątych materiałów została opracowana przez Ziółek w czasie jej pracy w Sekcji Rękopisów. Zinventaryzowała ona m.in. wiele sporych rozmiarów spuścizn naukowych i kolekcji, a także zespoły dotyczące walk niepodległościowych w okresie II wojny światowej. Ponadto wydała drukiem katalog zbiorów z tzw. Archiwum Jana Steckiego (Ziółek, 1988, s. 333–447).

Kolejnym kierownikiem Sekcji Rękopisów została kustosz Zofia Goleman zatrudniona wcześniej na stanowisku kierownika Oddziału Opracowania Alfabetycznego Druków Zwartych. Z wykształcenia, tak jak poprzedniczki, była historykiem, Kierownictwo sekcji objęła 1 stycznia 1997 r., gdy Ziółek odeszła na emeryturę, jednakże przez kolejne lata pracowały wspólnie, gdyż mgr Ziółek wykonywała prace zlecone w Sekcji Rękopisów do lipca 2000 r.. Zasługą Goleman jest opracowanie m.in. kilku spuścizn naukowych i literackich, kolekcji i niezwykle obszernego archiwum organizacji politycznej. W marcu 2000 r. w dziale została zatrudniona na stanowisku młodszego bibliotekarza (na pełnym etacie) Angelika Modlińska, filolog klasyczny, neolatynista (obecnie doktor na stanowisku adiunkta) i od tej pory wspólnie z Goleman kontynuowały opracowanie inwentarzowe i akcesyjne spuścizn i materiałów współczesnych, zaś osobno Angelika Modlińska skupiła się na opracowaniu rękopisów zabytkowych. Zofia Goleman jako kierownik Sekcji Rękopisów pracowała do końca września 2006 r., do czasu odejścia na emeryturę po 41 latach pracy w Bibliotece KUL. Jeszcze przed jej odejściem, w lipcu 2006 r., w sekcji została zatrudniona kustosz

Elżbieta Żelechowska, dotychczas długoletni kierownik Oddziału Wymiany Zagranicznej, która pracowała w Sekcji Rękopisów do końca 2009 r. Mimo krótkiego czasu, samodzielnie opracowała kilka ważnych spuścizn. Z nastaniem roku 2010 w Sekcji Rękopisów, jako drugi pracownik, obok opiekującej się zbiorami i dokumentacją sekcji Angeliki Modlińskiej-Piekarz, rozpoczął pracę Marcin Baranowski, historyk – zatrudniony w Sekcji Rękopisów do 30 września 2011 r. na stanowisku młodszego bibliotekarza. W tym krótkim czasie, oprócz wykonania licznych prac porządkowych, opracowania rękopisów, dokonał też publikacji ważnego źródła – traktatu generała Ignacego Prądzyńskiego (Prądzyński, 2012). Natomiast od 1 stycznia 2012 r. na stanowisku pomocnika bibliotecznego została zatrudniona w Sekcji Rękopisów Marzanna Gryzio, która wykonuje prace magazynowe, takie jak: przynoszenie i odnoszenie udostępnionych jednostek, porządkowanie zbiorów rękopiśmiennych, pakowanie, foliowanie i sygnowanie rękopisów oraz wiele innych czynności niezbędnych dla funkcjonowania Sekcji Rękopisów i Oddziału Zbiorów Specjalnych.

W opisie działalności Sekcji Rękopisów BU KUL nie można pominąć faktu, że zwłaszcza w latach 2000–2009 jej funkcjonowanie było wielokrotnie zakłócanie przez różnorodne prace remontowo-budowlane. Stary, niedostosowany w pełni do potrzeb biblioteki budynek wymagał modernizacji i rozbudowy. Podjął się tego wyzwania Tadeusz Stolz, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w latach 1998–2011. Wówczas wykonano największą przebudowę gmachu biblioteki od czasu jej zasiedlenia przy ul. Chopina. Pierwsze prace zostały rozpoczęte w 1998 r., ale początkowo prowadzono je na zewnątrz budynku. Od 2001 r. zaczęto remont także wewnątrz starego gmachu – w celu zintegrowania go z dobudowaną później częścią owalną, w której na drugim piętrze zaprojektowano pracownię dla pracowników zbiorów specjalnych. Do części owalnej dobudowano ponadto część podłużną, przeznaczoną na nowe magazyny, z czego magazyn na trzecim piętrze został przeznaczony na zbiory specjalne. Najważniejsze prace budowlane nastąpiły w lipcu 2008 r., gdy rozpoczęto kapitalny remont i modernizację Czytelni Rękopisów. Z tego powodu trzeba było wcześniej, tj. w maju i czerwcu przenieść wszystkie zbiory rękopiśmienne i księgozbiór podręczny do innego magazynu, a już po remoncie umieszczono je w nowym magazynie na regałach kompaktowych. W tym czasie udostępnianie zbiorów rękopiśmiennych przeniesiono do Czytelni Starych Druków na parterze, która po przebudowie została poszerzona o powierzchnię dawnego magazynu rękopisów, znajdującego się przed remontem za filarami, i wydłużona o wielkość dawnej pracowni rękopisów.

W nowej, owalnej części, która została połączona bezpośrednio z dawną częścią magazynową (tj. tą, która obecnie jest częścią nowej czytelni za filarami), znalazł się znacznych rozmiarów hall i trzy pracownie: jedna dla

II. 3. Czytelnia Zbiorów Specjalnych po przebudowie (stan obecny) widok na część przeznaczoną do udostępniania zbiorów specjalnych. Fot. A. Modlińska-Piekarz

Sekcji Rękopisów (rozmiar pomieszczenia pozwala na wygodne rozkładanie materiałów przeznaczonych do opracowania), druga dla Sekcji Zbiorów Graficznych, Kartograficznych i Muzycznych i trzecia dla Sekcji Starych Druków. Dzięki temu warunki pracy zmieniły się diametralnie na korzyść. Osobne pracownie zapewniają pełny komfort pracy, osobna toaleta pozwala każdorazowo umyć ręce po zetknięciu się ze zbiorami rękopiśmiennymi. Z hallu jest bezpośrednio przejście do magazynu zbiorów specjalnych, co pozwala realizować zamówienia niemal natychmiastowo. W nowym magazynie obecnie znajdują się 7 243 opracowane jednostki rękopiśmienne. Na tę liczbę składa się: 3 959 jednostek rękopiśmiennych w inwentarzu ogólnym, 3 058 w katalogu tymczasowym i 226 w inwentarzu dyplomów. Ponadto jest tam jeszcze znaczna liczba rękopisów nieopracowanych z dawnych zasobów, które przed remontem znajdowały się w magazynie Sekcji Dubletów przy ulicy Konstantinów 1H (ok. 2 tys. jednostek). Do tego należy doliczyć materiały, które były na miejscu (ponad tysiąc) oraz nabytki z 2014 r. (około 800). Prócz najliczniejszych zbiorów rękopiśmiennych znajduje się tam również część księgozbioru Sekcji Rękopisów i Starych Druków, stare druki (część zbiorów), zbiory graficzne, kartograficzne, muzyczne, druki bibliofilskie i cimelia.

Warto poświęcić kilka zdań nowej organizacji pracy Sekcji Rękopisów, która od 2007 r. znacząco się zmieniła. Od 1 lipca 2007 jest ona częścią Oddziału Zbiorów Specjalnych, którym kieruje Arkadiusz Adamczuk,

II. 3. Czytelnia Zbiorów Specjalnych po przebudowie (stan obecny) widok na katalogi kartkowe zbiorów kartograficznych, muzycznych, starych druków i rękopisów oraz na fragment księgozbioru podręcznego Sekcji Rękopisów. Fot. A. Modlińska-Piekarz

z wykształcenia historyk sztuki, od 2005 r. zatrudniony w Sekcji Starych Druków i do dziś w niej pracujący. Oprócz Sekcji Rękopisów w Oddziale Zbiorów Specjalnych znajduje się Sekcja Starych Druków oraz połączona Sekcja Zbiorów Graficznych, Kartograficznych i Muzycznych. Pracownicy poszczególnych sekcji zajmują się opracowaniem powierzonych im zbiorów, prowadzą osobną dokumentację sekcji, odpowiadają za właściwe gromadzenie i przechowywanie zbiorów, realizują kwerendy, udzielają informacji i pełnią dyżury w czytelni, która po rozbudowie została przemianowana na Czytelnię Zbiorów Specjalnych. Udostępniają zatem nie tylko zbiory swojej sekcji, ale również wszystkich pozostałych. Ponadto bibliotekarzowi dyżurnemu pomaga inna osoba donosząca zbiory ze swojej sekcji, a w razie potrzeby służy też pomocą merytoryczną w zakresie własnych kompetencji. Frekwencja czytelnicza na przestrzeni lat ulegała sporym wahaniom. Od roku 1971, gdy dział uzyskał osobną czytelnię, podawano liczbę czytelników Czytelni Rękopisów, a nie tylko czytelników korzystających z rękopisów. Natomiast od 1991 r. prowadzona jest dokumentacja pozwoleń na korzystanie ze zbiorów rękopiśmiennych, co pozwala w miarę dokładnie określić liczbę korzystających, porównując listę pozwoleń z księgami czytelników. W latach 1991–1999 wydano 137 nowych pozwoleń, średnio 15 rocznie, natomiast w latach 2000–2013 wydano 434 pozwoleń, średnio 31 rocznie, co stanowi oczywisty wzrost. Od 2004 r. prowa-

dzony jest ponadto pełny rejestr udostępnień i w sprawozdaniach podaje się dokładną liczbę udostępnionych jednostek oraz liczbę osób korzystających z rękopisów, gdyż nie wszyscy pracujący w Czytelni Rękopisów, a od 2007 r. w Czytelni Zbiorów Specjalnych, korzystają z rękopisów. Dla przykładu w 2012 r. udostępniono 556 jednostek 180 osobom, wydano 25 nowych pozwoleń, a z Czytelni Zbiorów Specjalnych ogółem skorzystało 1 708 osób. W roku akademickim 2012/2013 udostępniono 531 jednostek 147 osobom, wydano 28 nowych pozwoleń, a z Czytelni Zbiorów Specjalnych ogółem skorzystało 1 891 osób. W roku 2013/2014 ze zbiorów rękopiśmiennych skorzystało 100 czytelników i udostępniono 474 jednostki rękopiśmienne, zaś na przełomie 2014/2015 udostępniono 521 jednostek rękopiśmiennych 107 czytelnikom.

Niestety, z jednej strony nawet w okresie najwyższej frekwencji stan czytelnictwa był i jest zdecydowanie niewspółmierny do liczby zbiorów opracowanych. W dużym stopniu przyczynił się do tego zapewne brak opublikowanych inwentarzy – było to niemożliwe z uwagi na nieliczny personel sekcji. Z drugiej strony roczna liczba udostępnionych jednostek, dająca średnią dziennego wykorzystania przez ok. 215 dni otwarcia czytelnicy w ciągu roku wynosi w ostatnich latach między 2,3 a 2,6 jednostki rękopiśmiennej dziennie, zapewne więc nie należy do najgorszych wyników w kraju, jeśli chodzi o ten rodzaj zbiorów. Niezbyt wysoka frekwencja nie może też umniejszyć faktu, że rękopisy BU KUL posiadają nieocenione znaczenie dla różnorodnych badań naukowych, m. in.: źródłoznawczych, proveniencyjnych, historycznych (w tym np. biograficznych, genealogicznych, heraldycznych), filologicznych (edytorskich, literaturoznawczych, językoznawczych), z zakresu historii sztuki, filozoficznych, teologicznych, prawoznawczych, muzykologicznych, a ponadto do badań w procesach beatyfikacyjnych, w procesach o ściganie zbrodni wojennych, a także jako materiały do twórczości literackiej i popularnonaukowej (Modlińska-Piekarz, 2015, s. 20–36).

Istotnym elementem działalności Sekcji Rękopisów, prócz nieprzerwanego opracowania zbiorów, są też prace badawcze prowadzone od 2003 r. nad rękopisami zabytkowymi. Opublikowano opracowanie o tzw. kodeksie Szembeka, zawierającym kopie listów i mów Eneasa Sylwiusza Piccolominiego (Modlińska, 2004, s. 169–197), a także studium na temat siedemnastowiecznej sylwy z Korczewa, zawierającej mowę m.in. Samuela Przypkowskiego i Andrzeja Moskorzowskiego czy listy Radziwiłłów (Modlińska-Piekarz, 2009, s. 275–314) oraz omówienie jednego z zawartych w niej utworów literackich (Modlińska-Piekarz, 2012c, s. 183–199). Wydano ponadto dwa opracowania dotyczące dokumentów królewskich w postaci artykułów (Modlińska-Piekarz, 2011a, s. 157–186; Modlińska-Piekarz, 2011b, s. 15–36) i w formie książkowej (Modlińska-Piekarz, 2012a, *passim*), a prócz tego cytowane wyżej informatory o zasobie rękopisów (Modlińska-Piekarz, 2012b, s. 57–74; Modlińska-Piekarz, 2014, s. 221–238).

Nowym wyzwaniem dla Biblioteki KUL, a w tym także dla całego Oddziału Zbiorów Specjalnych i dla Sekcji Rękopisów, stała się digitalizacja zbiorów bibliotecznych. Odbywa się ona w ramach projektu Lubelskiej Biblioteki Wirtualnej, który polega na współpracy wszystkich bibliotek i instytucji kulturalnych Lublina i Lubelszczyzny. W zakresie digitalizacji zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL nadzór nad wszystkimi etapami prac w projekcie sprawuje kustosz dyplomowany mgr Barbara Zezula, dyrektor BU KUL od 2011 r. Pierwszy etap prac digitalizacyjnych trwał od kwietnia 2014 do maja 2015 r. W połowie 2015 r. na stronie Biblioteki Uniwersyteckiej KUL zostały udostępnione katalogi kartkowe Sekcji Rękopisów. Natomiast książkowe inwentarze rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL znajdują się w kolekcji zdigitalizowanych rękopisów na stronie Biblioteki Cyfrowej KUL. Dzięki temu każdy czytelnik może jeszcze przed wizytą w Bibliotece przejrzeć zasób rękopisów. Na liście dotychczas zdigitalizowanych zbiorów rękopiśmiennych znalazły się przede wszystkim jednostki bardzo cenne, które stanowią wspólne dziedzictwo kulturowe i winny być zabezpieczone przed ewentualnym zniszczeniem, zagubieniem czy kradzieżą, a jednocześnie udostępnione szerszemu ogółowi bez ograniczeń. Warto tu wymienić takie dzieła jak *Postilla parva* Macieja z Legnicy z 1435 r., komentarz *Super Cantica Canticorum* Mikołaja de Gorran z 1386 r., *Statuty synodalne* biskupa poznańskiego Andrzeja Laskarego z ok. 1420 r. czy pisma świętego prawosławnego Maksyma Greka (rękopis z XVI w.) i wiele innych zabytkowych rękopisów. Jeden z nich, katalog systematyczny Biblioteki Gimnazjalnej przy Katedrze Mariackiej w Szczecinie autorstwa Dawida Fryderyka Eberta z 1780 r., od 1 czerwca 2015 do 4 lutego 2016 r. uzyskał rekordową liczbę 3881 wyświetleń. W przyszłości digitalizowane będą kolejne jednostki rękopiśmienne i najnowsze inwentarze rękopisów. Dalsza digitalizacja obejmie przede wszystkim zbiory zabytkowe, w tym ekstrakty z akt grodzkich, kopiariusze dokumentów, utwory literackie, traktaty naukowe i podręczniki z XVI–XIX w. Są to zbiory pochodzące zarówno z terenów Lubelszczyzny jak i innych regionów dawnej Rzeczypospolitej, a także ze Śląska. Z czasem zbiór rękopisów zdigitalizowanych będzie sukcesywnie wzrastał, chociaż nie można oczekiwać szybkiego zakończenia prac w odniesieniu do całego zasobu.

Podsumowując, należy stwierdzić, że Biblioteka KUL znacznie ewoluowała – od zbiorów rękopiśmiennych zgromadzonych w małej celi zakonnej do aktualnego stanu posiadania (ok. 11 tys. jednostek rękopiśmiennych), nowoczesnego klimatyzowanego magazynu z kompaktowymi regałami, pracownią i czytelnią wyposażoną w odpowiednio sprofilowany księgozbiór podręczny, a prócz tego wirtualny zbiór rękopisów dostępny w domenie publicznej. Obecny stan zgromadzonych zbiorów i formę funkcjonowania Sekcji Rękopisów BU KUL zawdzięcza pracy i ofiarności pracowników przedwojennych i z okresu wojennego, dyrektorom organizującym

życie biblioteczne po wojnie – Andrzejowi Wojtkowskiemu i Romualdowi Gustawowi oraz kolejnym osobom kierującym sekcją. Szczególnie zasłużyły się Mańkowska, która organizacyjnie i merytorycznie stworzyła ten dział, a także Ziółek i Goleman, które tę pracę rzetelnie kontynuowały. Trzeba mieć bowiem na uwadze fakt, że jeden pracownik zatrudniony w sekcji wykonywał prace magazynowe, merytoryczne opracowanie rękopisów, prowadził udostępnianie, realizował kwerendy i odpowiadał za korespondencję. Przez te wszystkie lata Biblioteka Uniwersytecka KUL, a w tym i sekcja, zawsze cierpiała z powodu braku wystarczających funduszy, trudnych warunków lokalowych, braku odpowiedniej liczby pracowników w stosunku do liczby zbiorów i powierzonych zadań. Z pewnością za bolączkę sekcji należy uznać fakt, że właściwie od czasu śmierci dyrektora o. Romualda Gustawa, żaden późniejszy dyrektor nie dokonał zakupu większej ilości rękopisów, choć trzeba przyznać, że dzięki staraniom dyrektora Andrzeja Paluchowskiego nabyto kilka pojedynczych rękopisów, a ponadto wpłynęły dary z zagranicy. Natomiast od lat dziewięćdziesiątych XX w. powiększenie zbiorów rękopisów ogranicza się jedynie do darów.

W ostatnich latach niewątpliwie daje się zauważyć niewielki spadek udostępniania rękopisów. Z pewnością przyczynia się do tego masowa digitalizacja zbiorów specjalnych w całej Polsce i za granicą, gdyż badacze chętniej korzystają ze zbiorów zdigitalizowanych. Ułatwia im to znacznie pracę i zmniejsza koszty badań, co ma duże znaczenie dla tych naukowców, którzy nie mogą liczyć na pełne finansowanie swoich projektów. Niestety, coraz rzadziej studenci piszą prace magisterskie oparte na oryginalnych źródłach. Do tego dochodzi spadek liczby studiujących nauki humanistyczne, które nie dają gwarancji otrzymania dobrze płatnej pracy. Dlatego, mimo że wydano w ostatnich latach kilka informatorów o tutejszych zbiorach rękopiśmiennych, w tym dwa większe, liczba użytkowników od kilku ostatnich lat nieznacznie, ale jednak maleje. Przypuszczalnie z czasem stopniowo uda się odwrócić tę niekorzystną tendencję i liczba osób korzystających z rękopisów będzie wzrastać dzięki zdigitalizowaniu akcesyjnego katalogu kartkowego, indeksów i inwentarzy. Budzi tę nadzieję fakt, iż 10 tomów inwentarzy rękopisów BU KUL (stanowiących odrębne publikacje cyfrowe) od 1 czerwca 2015 r. do końca roku było „wyświetlanych” ok. 3 tys. razy. Na spodziewane zmiany jednak trzeba jeszcze trochę poczekać. Spadająca frekwencja czytelnicza w bibliotekach naukowych i powszechna cyfryzacja sprawiły, że coraz częściej pojawiają się też opinie, że w przyszłości biblioteki naukowe staną się jedynie muzeami książek (Bartoszewicz, 2013), że przyszłość należy do bibliotek cyfrowych. Nie do końca można się jednak zgodzić z taką opinią, jeśli chodzi o zbiory rękopiśmienne. Trzeba mieć bowiem na uwadze fakt, że niektóre materiały nie kwalifikują się do digitalizacji, na przykład takie, których stan techniczny rodzi obawy pogłębienia destrukcji podczas skanowania, woluminy trudno otwierające się, o nie-

typowej formie i charakterze. Nie można również wyznaczyć do digitalizacji materiałów współczesnych objętych prawem autorskim, zastrzeżonych przez autora lub darczyńcę, zawierających dane wrażliwe, np. współczesną korespondencję prywatną, materiały osobiste itp. Należy też pamiętać, że szczególnie w przypadku zbiorów zabytkowych czy historycznych kolekcji prowadzone są często badania proveniencyjne, źródłoznawcze, niemożliwe do zrealizowania bez kontaktu ze źródłem oryginalnym. Czytelnik musi mieć zatem zapewnione udostępnianie na miejscu w bibliotece, a przy tym fachową pomoc merytoryczną przy korzystaniu ze zbiorów, i to zarówno cyfrowych, jak i rzeczywistych. Dlatego nie może być zaniechane opracowanie tradycyjne obok realizowanego na potrzeby wprowadzanych do internetu dokumentów elektronicznych. Dla wzmocnienia zaś kulturotwórczej roli biblioteki naukowej, poprawienia frekwencji i wzbudzenia większego zainteresowania zbiorami rękopiśmiennymi niezbędne wydają się częstsze działania promocyjne, najlepiej w formie wykładów i wystaw popularyzatorskich o najciekawszych zbiorach, odpowiednio dostosowanych do różnych odbiorców, np. dla młodzieży szkolnej, studentów czy seniorów. Upřednio jednak należy takie działania nagłośnić w prasie, mediach elektronicznych czy portalach społecznościowych. Pierwsze tego rodzaju wydarzenia promocyjno-popularyzatorskie już miały miejsce, m.in. wywiady do prasy lokalnej, spotkania z młodzieżą, powiadomienia o wystawach organizowanych przez Oddział Zbiorów Specjalnych BU KUL na jego koncie na facebooku i inne.

Obserwując dbałość o zbiory rękopiśmienne w Bibliotece KUL od 1918 r. i funkcjonowanie Sekcji Rękopisów od 1958 r., można mówić o pewnego rodzaju etosie tutejszego bibliotekarza-rękopiśmiennika, który zawsze wykazywał dbałość o zbiory, a nade wszystko starał się zapewnić czytelnikowi komfort pracy i pomoc merytoryczną w korzystaniu ze źródeł. Pracownicy stale podnosili swoje kwalifikacje zawodowe, starali się też wychodzić naprzeciw oczekiwaniom środowiska naukowego. Nie rezygnowali jednak nigdy z tego, co Bibliotece KUL zawsze przynosiło uznanie i szacunek – charakteru badawczego, przyjaznej, gościnnej atmosfery, indywidualnego i bezpośredniego kontaktu z użytkownikami zbiorów.

Bibliografia (wybór)

I. Dokumentacja Sekcji Rękopisów:

1. Inwentarz ogólny rękopisów, Inwentarz dyplomów i katalog akcesyjny rękopisów.
2. Sprawozdanie z gromadzenia, opracowania i udostępniania rękopisów z l. 1923-1966.
3. Sprawozdania z działalności Sekcji Rękopisów z l. 1965-2015 (miesięczne i roczne).
4. Księgi ewidencji udostępniania rękopisów za lata 1960-1976 i 2004-2015.

5. Księgi obecności czytelników w Czytelnicy Sekcji Rękopisów z l. 1971-2007 i Czytelnicy Zbiorów Specjalnych z l. 2007-2015.
6. Deklaracje czytelników i podania z prośbą o udostępnienie z lat 1991-2015.
7. Metryczki rękopisów.
8. Korespondencja Sekcji Rękopisów z lat 1971-2015.
- II. Publikacje naukowe:**
- Bartoszewicz, D. (2013). *Jaka przyszłość czeka BUW? „Muzeum lub skansen książki”*. Wywiad z Ewą Kobierską-Maciuszko – była dyrektor BUW. Pobrane 20 września 2015, z: http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,13681197,Jaka_przyszlosc_czeka_BUW__Muzeum_lub_skansen_ksiazki_.html#TRrelSST
- Dzierzkowska, D. (1964). Biblioteka Główna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1939. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 8, 187-242.
- Goleman, Z. (2004). Sekcja rękopisów. W: M. Trojnacka (red.), *Zbiory specjalne Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* (s. 11-15). Lublin: Wydaw. KUL.
- Gustaw, R., Nowodworski, W. (1960). Dwadzieścia lat Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (1938-1958). *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 2, 133-160.
- Kamolowa, D. (1988). Lublin - Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Sekcja Rękopisów. W: D. Kamolowa, K. Muszyńska (oprac.), *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce* (s. 160-163). Warszawa: Biblioteka Narodowa.
- Kunowska, M. (1971). Wspomnienia o bibliotekach lubelskich z okresu okupacji niemieckiej 1939-1944. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 23, 198-208.
- Mańkowska, H. (1968). *Katalog dokumentów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 17, 5-28. [obejmuje 71 jedn.].
- Mańkowska, H. (1971a). Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1970: Oddział Administracji - Sekretariat. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 23, 60-69.
- Mańkowska, H. (1971b). Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1970: Sekcja Rękopisów. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 23, 140-146.
- Mańkowska, H. (1973). *Rękopisy z „Archiwum Filomatów”*. Fragment inwentarza zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 26, 59-88.
- Mańkowska, H. (1979). Zbiór rękopisów ofiarowanych przez ks. B. Ussasa Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 39, 55-126 [Katalog ofiarowanych rękopisów. s. 63-126].
- Mańkowska, H. (1983). *Rękopisy z „Archiwum Filomatów”*. *Katalog. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 47, 107-174.
- Michalski, W. (1971). Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1970: Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów w latach 1944-1970. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 23, 69-79.
- Modlińska-Piekarz, A. (2004). *Piętnastowieczny kodeks rękopiśmienny z listami*

- i mowami Eneasza Sylwiusza Piccolominiiego w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 81, 169–197.
- Modlińska-Piekarz, A. (2009). *Siedemnastowieczna sylwa w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 89, 275–314.
- Modlińska-Piekarz, A. (2011a). *Najstarsze dokumenty pergaminowe (XIV-XVII w.) w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 95, 157–186.
- Modlińska-Piekarz, A. (2011b). *Najstarsze dokumenty pergaminowe (XIV-XVII w.) dotyczące Lublina i Lubelszczyzny w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. W: A. Krawczyk (red.), Lublin a książka. Cz. 2, Centrum i peryferie: materiały z konferencji naukowej z okazji 35-lecia studiów bibliotekoznawczych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (s. 15–36, 8. il.) Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.*
- Modlińska-Piekarz, A. (2012a). *Nowy katalog dokumentów i listów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Lublin: Wydawnictwo KUL [obejmuje 226 jedn.]*.
- Modlińska-Piekarz, A. (2012b). *Informator o zbiorze rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 96, 57–74.
- Modlińska-Piekarz, A. (2012c). *Głosa do historii poematu o Syrenie Bałtyckiej Karola Ogiera. W: A. Dymmel, B. Rejakowa (red.), Kultura - Historia - Książka. Zbiór studiów (s. 183–199). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.*
- Modlińska-Piekarz, A. (2014). Lublin - Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W: T. Makowski, P. Sapała (red.), *Zbiory rękopisów w Polsce. T. 2: Rękopisy w zbiorach kościelnych* (s. 221–238). Warszawa: Biblioteka Narodowa.
- Modlińska-Piekarz, A. (2015). Zbiory rękopiśmienne Biblioteki Uniwersyteckiej KUL jako przedmiot badań naukowych. W: A. Borysowska (red.), *Zbiory specjalne w bibliotekach polskich. Problematyka badawcza i organizacyjna* (s. 20–36). Szczecin: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie, 2015.
- Nowodworski, W. (1971). Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1918-1970: Gmach Biblioteki.. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 23,53–59.
- Prądyński, I. (2012). *O sztuce wojennej*. Wyd i oprac. M. Baranowskiego. Oświęcim: Napoleon V.
- Ziółek, H. (1988). Archiwum Jana Steckiego (katalog rękopisów). *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, 57, 333–447.

Strony internetowe:

Zdigitalizowane katalogi kartkowe Sekcji Rękopisów BU KUL. Pobrane 5 lutego 2016, z: <http://zbspecrekopisy.buikar.kul.pl/>

Zdigitalizowane inwentarze rękopisów BU KUL. Pobrane 5 lutego 2016, z: <http://dlibra.kul.pl/dlibra/collectionstats?dirids=45&length=-1>

Angelika Modlińska-Piekarz

***Section of Manuscripts in The John Paul II Catholic University of Lublin.
The history and the present***

Summary

The article presents a 96-year-old history of collecting manuscripts since the establishment of the John Paul II Catholic University of Lublin's Library, as well as a 56-year-old history of Manuscripts Section since 1958 in chronological order. It shows several stages of creating the collection: collecting manuscripts before World War II (1918-1939), protecting manuscripts in time of the German occupation (1939-1945), organization and activity of the Manuscripts Section before the establishment of the Manuscripts Reading Room (1945-1971), activity of Manuscripts Section after the establishment of the Manuscripts Reading Room, office and storeroom (1971-2008), redevelopment of the library building and changing the Manuscripts Reading Room into the Special Collection Reading Room, creating three new offices destined for three sections, new hall and a storeroom (2008-2009), the activity of the Section after the establishment of the Department of Special Collections with three separate sections (The Old Books Section, The Graphical, Cartographical and Musical Collections Section and The Manuscripts Section (2007-) and digitalization of manuscripts (2014-). Moreover, the article shows current and previous problems of the activity of this section, its future prospects and how the frequency of reading manuscripts can be increased. The analysis is based mainly on Manuscripts Section of the John Paul II Catholic University of Lublin's documentation since 1958 to 2014.

Keywords: John Paul II Catholic University of Lublin's Library, Department of Special Collections, manuscripts collection

